

Sygn. akt **VCa 2282/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Beata Gutkowska
Sędziowie:	SSO Bożena Miśkowiec SSR del. Iwona Lizakowska - Bytof (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Przemysław Sulich

po rozpoznaniu w dniu 21 kwietnia 2016 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. G. i E. G.

przeciwko (...) S.A. w L.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Pruszkowie

z dnia 11 lutego 2015 r., sygn. akt I C 445/13

1. oddala apelację;

2. zasądza od (...) S.A. w L. solidarnie na rzecz A. G. i E. G. kwotę 300 zł (trzysta złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania w instancji odwoławczej.

Sygn. akt **VCa 2282/15**

UZASADNIENIE

W dniu 12 lutego 2013 r. A. G. i E. G. skierowali przeciwko (...) S.A. Oddział w W. (ul. (...), (...)-(...) W.) pozew o zapłatę 12000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 7 października 2012 r. do dnia zapłaty z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości położonej w P. przy ul. (...). M. (...) za okres od 20 września 2002 roku do dnia 19 września 2012 roku w związku

z posadowieniem nad nieruchomością linii energetycznej średniego napięcia.

Odpis pozwu został doręczony pozwanej (...) S.A. na adres: ul. (...), (...)-(...) W.. W odpowiedzi na pozew z dnia 22 kwietnia 2013 r. pozwana oznaczyła swoją firmę i adres jako (...) Spółka Akcyjna, ul. (...) (...), (...)-(...) L.

i w pierwszej kolejności wniosła o odrzucenie pozwu w całości na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. W przypadku odmowy odrzucenia pozwu, pozwana wniosła o oddalenie pozwu w całości podnosząc, iż powodowie nie wykazali w sposób należyty istnienia roszczenia oraz jego zasadności i wysokości, podniosła zarzut zasiedzenia prawa odpowiadającego prawu nieodpłatnej służebności przesyłu, a na wypadek nieuwzględnienia tego zarzutu - podniosła zarzut nawiązania umowy użyczenia o charakterze trwałym i nieodpłatnym.

Na rozprawie w dniu 6 maja 2013 r. powód - działając w imieniu własnym oraz jako pełnomocnik powódki - oświadczył, iż pozwaną jest (...) S.A. z siedzibą w L., przy czym nie jest on w stanie określić, który z jej oddziałów, ze względu na skomplikowaną strukturę organizacyjną pozwanej. Postanowieniem z dnia 6 maja 2013 r. Sąd Rejonowy odmówił odrzucenia pozwu.

Wyrokiem z dnia 11 lutego 2015 r. Sąd Rejonowy:

1. zasądził od (...) S.A. w L. na rzecz A. G. i E. G. kwotę 3983 złote wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 18 października 2012 r. do dnia zapłaty;
2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
3. zasądził od A. G. i E. G. na rzecz (...) S.A. w L. kwotę 437 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
4. nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Pruszkowie tytułem zwrotu wydatków:
 - a. ze świadczenia zasądzonego na rzecz powodów w punkcie 1 kwotę 2795,47 złotych,
 - b. od pozwanego kwotę 1389,40 złotych.

Powyższe rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych Sądu Rejonowego:

A. G. oraz E. G. są od 1974 roku właścicielami nieruchomości położonej w P. o numerze 655 (poprzednio 116). Na nieruchomości tej znajdują się dwa budynki mieszkalne.

Nad nieruchomością, równoległe do ulicy, przebiega linia energetyczna średniego napięcia 15kV, zasilająca zlokalizowaną nieopodal stację transformatorową 15/0,4kV. W rzucie poziomym linia zajmuje w przybliżeniu 80 m² powierzchni nad nieruchomością; skrajny przewód znajduje się w odległości ok. 2-2,5 metra od budynku. Linia wybudowana została latem 1983 roku i przyłączona do sieci z dniem 1 września 1983 r. - w czasie kiedy powodowie mieszkali już w domu na ww. nieruchomości, mimo iż budynek ten nie był jeszcze wtedy oddany do użytkowania.

Linia zbudowana została przez poprzednika (...) S.A. Zarówno poprzednik jak i pozwana dokonywali, zaś pozwana dokonuje napraw i konserwacji tej linii, zgodnie z regulacjami wewnętrznymi obowiązującymi w spółce. Pozwana wykorzystuje linię do przesyłania energii elektrycznej w ramach prowadzonej działalności gospodarczej.

Linia powstała bez zgody powodów, budowa nie została poprzedzona jakąkolwiek decyzją, a interwencje u organów administracyjnych nie przyniosły rezultatu. Powodowie nie otrzymali także jakiegokolwiek odszkodowania lub wynagrodzenia z tego tytułu. W latach 90. powodowie podejmowali w tej sprawie bezskuteczne interwencje w administracji ochrony środowiska oraz urzędzie wojewódzkim. W dniu 18 września 2012 r. powodowie wystosowali do (...) S.A. Oddział (...) wezwanie do zapłaty za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Zostało ono przekazane do (...) S.A. Oddział (...) na ul. (...), (...)-(...) W. według właściwości, o czym poinformowano powodów. W odpowiedzi poinformowano powodów, iż brak dokumentacji prawnej nie pozwala podjąć rozmów na temat wypłaty odszkodowania, jak również ustanowienia służebności przesyłu, ponieważ status prawny linii jest niejasny.

Linia energetyczna stanowi dla powodów uciążliwość w korzystaniu z nieruchomości. Dodatkowo, w celu zapewnienia bezpieczeństwa sieci, nasadzone przez powodów jeszcze przed powstaniem linii drzewa muszą być przycinane.

Powyższy stan faktyczny ustalono na podstawie niekwestionowanych okoliczności faktycznych oraz dowodów z dokumentów urzędowych i prywatnych oraz zeznań stron. Pozwoliło to na odtworzenie rzeczywistego stanu faktycznego w niniejszej sprawie. Sąd Rejonowy uznał opinię biegłej za rzetelną, bowiem nie zostały wskazane usterki tej opinii w zakresie zastosowanej metodologii i logiczności wyводу, zaś opinię sporządził wykwalifikowany rzeczoznawca majątkowy.

W ocenie Sądu Rejonowego, powództwo zasługiwało na uwzględnienie w części.

Instytucja wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z rzeczy uregulowana została w art. 224 i 225 kodeksu cywilnego. Bezumowne korzystanie z rzeczy wywołuje różne skutki w zależności od dobrej lub złej wiary samoistnego posiadacza rzeczy. Samoistny posiadacz w dobrej wierze nie jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i nie jest odpowiedzialny ani za jej zużycie, ani za jej pogorszenie lub utratę. Nabywa własność pożytków naturalnych, które zostały od rzeczy odłączone w czasie jego posiadania oraz zachowuje pobrane pożytki cywilne, jeżeli stały się w tym czasie wymagalne. Natomiast obowiązki samoistnego posiadacza w złej wierze ustawa kształtuje inaczej - jest on obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, obowiązany jest także zwrócić pobrane pożytki, których nie zużył, jak również uiszczyć wartość tych, które zużył. Samoistny posiadacz w złej wierze obowiązany jest nadto zwrócić wartość pożytków, których z powodu złej gospodarki nie uzyskał oraz jest odpowiedzialny za pogorszenie i utratę rzeczy, chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego.

Pozwana spółka korzystała z nieruchomości powodów użytkując przebiegającą nad nią linię energetyczną, przy czym korzystała z tej nieruchomości bez tytułu prawnego, będąc w złej wierze. Ustawa nie definiuje pojęcia dobrej i złej wiary. Przyjmuje się, iż w dobrej wierze jest ten, kto powołując się na określone prawo lub stosunek cywilnoprawny, jest przekonany

o przysługiwaniu mu tego prawa lub istnieniu określonego stosunku prawnego, gdy w rzeczywistości jest on w błędzie co do istotnego stanu rzeczy. Aby przyjąć dobrą wiarę, błędne przekonanie o istnieniu prawa lub stosunku prawnego musi być w konkretnych okolicznościach usprawiedliwione. Stan złej wiary stanowi natomiast sytuację przeciwną -

w złej wierze jest ten, kto powołując się na określone prawo lub stosunek prawny wie, że prawo to (stosunek prawny) nie istnieje, albo wprawdzie tego nie wie, ale jego braku wiedzy w tym przedmiocie nie można uznać, w okolicznościach konkretnego wypadku, za usprawiedliwiony. Zgodnie z art. 7 k.c. istnienie dobrej wiary domniemywa się - przeciwdowodowi podlegają zatem nie okoliczności świadczące o istnieniu dobrej wiary, lecz okoliczności wskazujące na złą wiarę osoby powołującej się na istnienie prawa lub stosunku prawnego, których udowodnienie obciąża stronę przeciwną. Z materiału dowodowego zgromadzonego w toku sprawy jednoznacznie wynikało, iż korzystanie przez pozwaną z tej nieruchomości nie było oparte na tytule prawnym, a zatem stwierdzić należało istnienie złej wiary w okresie posiadania zakreślonym w pozwie.

Nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut zasiedzenia prawa odpowiadającego prawu nieodpłatnej służebności przesyłu, art. 305⁴ k.c. odsyła bowiem w tym zakresie do przepisu art. 292 k.c., który z kolei nakazuje stosować do zasiedzenia służebności przepisy

o zasiedzeniu nieruchomości. Takowe znajdują się w art. 172 k.c., który to dopuszcza zasiedzenie nieruchomości przez posiadacza w złej wierze po 30 latach posiadania.

W przedmiotowej sprawie bieg zasiedzenia, rozpoczęty latem 1983 r. przerwany został przez złożenie pozwu, a zatem stwierdzić należało, że do zasiedzenia służebności nie doszło. Nie było także uzasadnione twierdzenie pozwanej, jakoby miało dojść do zawarcia między powodami a pozwaną umowy użyczenia o charakterze trwałym i nieodpłatnym w wyniku bierności powodów, ponieważ - jak wynikało z przedstawionych dowodów - wolą powodów nigdy nie

było zawarcie takiej umowy, a fakt przebiegania nad ich nieruchomością linii energetycznej od samego początku jej istnienia spotykał się z ich sprzeciwem, który był pozwanej oraz jej poprzednikowi manifestowany.

Bazując na powyższych ustaleniach Sąd Rejonowy, w oparciu o art. 225 k.c. w zw. z art. 224 § 2 k.c., uznał, że pozwana spółka jest obowiązana zapłacić powodowi wynagrodzenie za korzystanie z przedmiotowej nieruchomości bez tytułu prawnego. Sąd Rejonowy ustalił wysokość wynagrodzenia na podstawie opinii biegłej, jako zwaloryzowaną wartość czynszów rocznych za bezumowne korzystanie z gruntu w okresie, którego dotyczyło roszczenie powodów wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 18 października 2012 r. (z pisma z dnia 18 października 2012 r. wynika, iż najpóźniej w tej dacie pozwany otrzymał wezwanie do zapłaty, zaś powodowie nie wykazali wcześniejszego terminu wezwania) do dnia zapłaty.

Powództwo w pozostałym zakresie nie zasługiwało na uwzględnienie, bowiem opinia biegłej nie pozwalała na ustalenie wynagrodzenia na wyższym poziomie.

Sąd Rejonowy stosunkowo rozdzielił koszty procesu na podstawie art. 100 k.p.c. Sąd ustalił, że powodowie wygrali w 33,20% i przy uwzględnieniu tej proporcji rozdzielił poniesione przez strony koszty procesu. Na tej samej podstawie Sąd Rejonowy obciążył strony wydatkami poniesionymi tymczasowo przez Skarb Państwa.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wywiodła pozwana, zaskarżając go w całości.

Orzeczeniu zarzuciła:

I. Naruszenie przepisów postępowania w stopniu mającym istotny wpływ na treść orzeczenia tj.:

I. naruszenie przepisu art. 233 k.p.c., przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów, błąd w ustaleniach faktycznych oraz brak wszechstronnej oceny materiału dowodowego skutkującego:

- przyjęcie za udowodnione wartość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w oparciu o opinię biegłej M. J., podczas gdy opinia ta zawiera liczne błędy (między innymi co do obszaru nieruchomości przyjętej jako podstawa do obliczenia wynagrodzenia, nieuprawnionemu i nie wynikającemu z jakichkolwiek norm i regulacji prawnych przyjęciu, iż do powierzchni bezumownego korzystania z nieruchomości należy doliczyć dodatkowy pas ze względu na rosnące wysokie drzewa, nieuwzględnienia wszystkich okoliczności dotyczących nieruchomości w tym tego, że ograniczenia w wykonywaniu prawa własności wynikają także z przepisów prawa budowlanego, a linia energetyczna znajduje się w pasie wyłączonym z zabudowy),
- przyjęciem przez Sąd I instancji braku podstaw do uznania przesłanek do stwierdzenia zasiedzenia przez pozwaną służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu;

II. Naruszenie przepisów prawa materialnego tj.

- art. 292 k.c. w związku z art. 172 k.c. poprzez jego niezastosowanie wynikające z nieuwzględnienia podnoszonego zarzutu zasiedzenia pomimo istnienia przesłanek do jego uwzględnienia - także w przypadku przyjęcia złej wiaty poprzedników prawnych pozwanego;
- naruszenia art. 123 § 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c. poprzez błędne przyjęcie, iż wniesienie pozwu o zapłatę przerywa bieg terminu zasiedzenia.

Wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa w całości,

2. zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego za I i II instancję,

ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie oraz o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania w instancji odwoławczej, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna, bowiem nie zasługuje na uwzględnienie żaden z podniesionych w jej treści zarzutów.

Wskazać należy, iż strona apelująca podnosiła dwa rodzaje zarzutów. Pierwszy dotyczył nie uwzględnienia 30-letniego okresu, z którego upływem pozwany w swojej ocenie zasiedział służebność przesyłu, drugi natomiast niewłaściwego ustalenia przez Sąd Rejonowy kwoty zasądzzonego wynagrodzenia, zarzuty dotyczyły opinii sporządzonej przez biegłą.

W odniesieniu do pierwszego zarzutu należy przyznać rację skarżącemu, iż wniesienie powództwa o zasądzenie wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości nie przerywa biegu przedawnienia, jeżeli chodzi o zasiedzenie służebności przesyłu. Podnieść należy, że stanowiska doktryny i Sądu Najwyższego były na przestrzeni lat różne, jednakże obecnie należy uznać za utrwaloną linię orzecniczą, potwierdzoną uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2014 r., iż wytoczenie przez właściciela nieruchomości powództwa o zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości nie przerywa biegu zasiedzenia, jednakże należy mieć na uwadze, iż Sąd Rejonowy słusznie zauważył, że termin biegu zasiedzenia należy liczyć od dnia 1 września 1983 r., kiedy to oddano do użytku linię przesyłową, a zatem 30-letni okres uprawniający do zasiedzenia służebności przesyłu upłynął we wrześniu 2013 r., natomiast strona powodowa dochodziła

w niniejszej sprawie odszkodowania za okres przed upływem tego terminu, bowiem wносиła o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie za lata 2002-2012, a zatem zanim pozwany zasiedział służebność przesyłu.

Co do drugiego zarzutu podnoszonego w apelacji, należy zarzut ten ocenić jako niezasadny, albowiem argumenty podnoszone przez stronę apelującą nie są uzasadnione

w zakresie oceny materiału dowodowego przez Sąd Rejonowy. Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd I instancji słusznie ocenił opinię sporządzoną przez biegłą jako pełnowartościowy materiał dowodowy w sprawie. Opinia ta była dwukrotnie uzupełniana przez biegłą. Biegła

w sposób wyczerpujący ustosunkowała się do zarzutów zgłaszanych przez stronę pozwaną w toku postępowania. Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Rejonowego, iż nie może budzić wątpliwości, że biegła doliczyła pas gruntu o szerokości 2 m do powierzchni zajmowanej przez pozwanego, albowiem nie budzi wątpliwości, iż jeżeli przy linii energetycznej średniego napięcia usytuowane są drzewa to wymagają one specjalnych przycięć tak, ażeby nie naruszały konstrukcji zainstalowanej przez pozwanego.

Wskazać nadto należy, iż wynagrodzenie za okres bezumownego korzystania z nieruchomości powinno być ustalane każdorazowo stosownie do okoliczności konkretnego przypadku - z uwzględnieniem charakteru i trwałości obciążenia oraz jego uciążliwości -

a następnie powinno podlegać weryfikacji przez stopień ingerencji w uprawnienia właścicielskie (ograniczenie korzystania z nieruchomości) oceniany z kolei przez pryzmat przeznaczenia nieruchomości i okoliczności faktycznych wskazujących na rzeczywiste wykorzystywanie lub możliwość wykorzystywania nieruchomości przez właściciela (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 26 października 2012 r., I ACa 107/12, LEX nr 1235947). W związku z tym, że biegła przyjęła właściwą metodykę wyliczenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości na

zasadach posiadania służebności przesyłu, a jej wyliczenia są szczegółowe i klarowne, Sąd Okręgowy podziela wnioski opinii i przyjmuje, że Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił należne powodom wynagrodzenie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy oddalił apelację jako niezasadną na podstawie art. 385 k.p.c., natomiast w punkcie 2 orzekł o kosztach postępowania w instancji odwoławczej w myśl zasady odpowiedzialności za wynik procesu, wyrażonej w art. 98 k.p.c.